

Örebro universitet
Rektor

Juridiska avdelningen
Christian Sjöstrand
BESLUT

2005-06-23
Reg.nr 13-254-05

Kostnader vid praktik i Indien

Bakgrund

Centrala studiestödsnämnden har efterfrågat Högskoleverkets bedömning av om en s.k. organisationsavgift som Örebro universitet tar ut, är förenlig med 1 kap. 10 § högskoleförordningen (1993:100).

Högskoleverket har anmodat Örebro universitet att yttra sig och begärt att universitetet skall uttala sig om det anser att den aktuella avgiften är förenlig med regeln om avgiftsfri utbildning i högskoleförordningen.

Örebro universitets yttrande

Örebro universitet (prefekten Kerstin Hollertz, institutionen för beteende-, social- och rättsvetenskap) har i yttrande till Högskoleverket anfört i huvudsak följande.

I den aktuella kursen Handledd studiepraktik, 20 poäng (socio- och utbildningen) ingår praktik som ett obligatoriskt moment. Något krav på att den handledda studiepraktiken skall vara förlagd utomlands finns inte, men det är möjligt att fullgöra praktiken i Indien. Varje termin genomgår 18 studenter från Lund, Östersund och Örebro praktiken i Indien inom ramen för "The Sweden - India project". Örebro universitet har tio av dessa platser. Projektet har pågått sedan våren 1994.

De flesta studenter genomför dock praktiken inom offentlig verksamhet, såväl statlig som kommunal och landstingskommunal inom Örebro universitets placeringsområde. Detta alternativ är givetvis kostnadsfritt för studenterna.

Praktiken i Indien är huvudsakligen koncentrerad kring studiebesök av varierande längd på olika organisationer som arbetar med socialt arbete. Studenterna skriver rapporter om de organisationer de besöker. Därtill får de handledning i grupp och individuellt. Studiebesöken arrangeras av ca tio olika lokala organisationer. Det rör sig t.ex. om ett behandlingshem för missbrukare, en organisation som arbetar med prostituerade och ett hem för kvinnor som har utsatts för våld i nära relationer. Den avgift på 400 dollar som studenterna får betala går till dessa organisationer som använder pengarna för att genomföra alla de extra arrangemang som innefattas i det program som den handledda studiepraktiken är uppbyggd av.

2005-06-23

Reg.nr 13-254-05

Sid 2

Institutionen betalar ett handledararvode på 3 600 kr per student till den indiska handledaren och projektledaren samt erbjuder studenterna försäkring under vistelsen.

Inom högskoleområdet finns det inte något fullständigt kostnadsansvar, motsvarande det som finns för skolområdet. Det innebär bl.a. att en student själv skall bekosta material som kurslitteratur samt resor till och från lärosätet eller praktikplats etc. I det aktuella fallet är det praktikanordnaren, dvs. olika indiska organisationer, som begär ersättningen om 400 dollar av studenterna för studiebesök. Kostnaderna betalas direkt till praktikanordnaren.

Örebro universitet anser inte att den kostnad de indiska organisationerna tar ut av studenterna står i strid med regeln om avgiftsfrihet.

Högskoleverkets bedömning

Enligt 1 kap. 10 § högskoleförordningen (1993:100) skall utbildningen vid högskolorna vara avgiftsfri för studenterna. Denna regel innebär att ett lärosäte inte får ta ut avgifter för att studenterna deltar i moment som ingår i utbildningen. I förevarande fall ingår det i kursen Handledd praktik att studenterna skall praktisera. Praktiken är en del av utbildningen och det ankommer på lärosätet att anordna praktiken. För de studenter som genomgår praktiken i Indien innebär det studiebesök vid olika organisationer som arbetar med socialt arbete. Studiebesöken är alltså en del av den utbildning som Örebro universitetet tillhandahåller. Själva studiebesöken skall därför vara avgiftsfria för studenterna.

Örebro universitet hävdar dock att den kostnad som studenterna måste betala till de indiska organisationerna inte strider mot regeln om avgiftsfrihet, eftersom studenterna betalar kostnaderna direkt till organisationerna. Detta resonemang utgår från att begreppet avgift innebär att en myndighet begär ersättning för en tjänst som den tillhandahåller. Att hänvisa studenterna till att betala kostnader till en tredje part skulle därmed inte innebära ett otillåtet avgiftsuttag.

Det kan enligt Högskoleverkets mening inte ha varit regeringens avsikt att universitet och högskolor skall kunna kräva att studenter skall betala för delar av sin utbildning genom att hänvisa dem till att betala kostnader till en annan part än lärosätet. Ett korrekt agerande från Örebro universitets sida hade enligt verkets mening varit att betala de kostnader som de indiska organisationerna begär, eftersom de studiebesök som de anordnar ingår i studenternas utbildning.

En bokstavstolkning av bestämmelsen ger dock Örebro universitet stöd för sin bedömning. Förevarande ärende visar således på svårigheterna att tolka 1 kap. 10 § högskoleförordningen. Högskoleverket har i en skrivelse till regeringen den 16 december 2003 påpekat att det många gånger är svårt att dra gränsen mellan vilka kostnader högskolan skall svara för och vad studenterna skall betala. Verket framhöll att det behövs ett förtydligande av de nationella reglerna för att klargöra vilka kostnader studenterna kan åläggas att betala i samband med högskoleutbildning. Regeringen har ännu inte vidtagit några åtgärder med anledning av verkets skrivelse.

2005-06-23

Reg.nr 13-254-05

Sid 3

Högskoleverket skall som tillsynsmyndighet över universitet och högskolor granska lärosätenas tillämpning av lagar och förordningar. Om regelverket är utformat så att tolkningsproblem uppkommer, är det verkets uppgift att påtala detta för regeringen och lämna förslag till hur reglerna kan förtydligas. Detta ärende visar att det är mycket angeläget att regeringen tar ställning till de förslag som Högskoleverket lämnade i skrivelsen den 16 december 2003 och tydliggör vilka kostnader studenterna får åläggas att betala. En kopia av detta beslut skall därför lämnas till Utbildnings- och kulturdepartementet för kännedom.

Beslut i detta ärende har fattas av universitetskanslern i närvaro av chefsjuristen Annica Lindblom och kanslichefen Lennart Ståhle efter föredragning av verksjuristen Christian Sjöstrand.

Sigbrit Franke

Christian Sjöstrand

Kopia till:

Regeringen
Utbildnings- och kulturdepartementet

Centrala studiestödsnämnden